

кваліфікаційної та індивідуальної підготовок. Все більше соціальних працівників працюють над вдосконаленням своїх професійних знань, умінь і навиків або здобуваються нову спеціалізацію в системі післядипломної освіти.

Висновки. Отже, підсумовуючи, зазначимо, що в Австралії сформувалася ефективна структура професійної підготовки соціальних працівників, що включає: допрофесійну підготовку, вищу освіту з трьома рівнями навчання (бакалаврат, магістратура і докторантура) та післядипломну освіту.

Важливе значення у підготовці соціальних працівників в Австралії відіграє інтегративний і міждисциплінарний характер її організації та практична підготовка.

Гармонійне поєднання спеціальності «Соціальна робота» з різноманітними спеціалізаціями дозволяє максимально задовольнити потреби суспільства в висококваліфікованих спеціалістах з соціальної сфери.

Для України є позитивним вивчення такого досвіду, адже, в сфері освіти і підготовки соціальних працівників залишається ще чимало проблем, зокрема проблема відсутності спеціалізацій спеціальності «Соціальна робота» на усіх освітньо-кваліфікаційних рівнях та їх адекватного нормативно-правового регулювання, тому раціональне використання австралійського досвіду дасть можливість вирішити хоча б частину з них.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Слезанська Г. І. Професійна підготовка соціальних працівників у вищих навчальних закладах Австралії : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Слезанська Ганна Іванівна. – Тернопіль, 2011. – 230 с.
3. Обучение практике социальной работы. Международный опыт и перспективы / [под ред. М. Дозла и С. Шардлоу]. – М. : Аспект Пресс, 1997. – 223 с.
5. Основы социальной работы : учебник / [отв.ред. П. Д.Павленок]. – М. : ИНФРА-М, 1998. – 368 с.
7. Australian Social Work [Електронний курс]. – Режим доступу : –
8. http://www.aasw.asn.au/publications/aust_socialwork/index.htm. – Загол. з екрану. – Мова англ.
9. Australian Government. Accommodation: aged care home [Електронний ресурс] –
10. Режим доступу : – <http://www.agedcareaustralia.gov.au/internet/agedcare/publishing.nsf/content/description+of+community+care+service+types>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
11. Australian Association for Social Work & Welfare Education. A Handbook for
12. Field Educators in Social Work and Social Welfare. The Field Educator Manual Project Group, Charles Sturt University – Riverina, 1991. – 102 p.
13. Australian Association of Social Workers. Studying social work [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – <http://www.aasw.asn.au/careers-study/studying-social-work>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
15. Boas P. Social work in Australia. Responses to changing context / P. Boas,
16. J. Crawley. – Melbourne: Australia International Press and Publications, 1976. – 456 p.
17. University of Melbourne. School of social work. Faculty of art. Master of Social
18. Work [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – http://future_students/programs/MSW.html. – Загол. з екрану. – Мова англ.
19. Grimshaw P. L. Creating a nation / P. L. Grimshaw, M. H. Lake. – Ringwood, Vic:
20. McPhee Gribble. – 1994. – 268 p.
21. Higher education. Studies in Australia. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – http://www.studiesinaustralia.com/higher_education.html. Загол. з екрану. – Мова англ.

Білоус І.

Науковий керівник – доц. Корміло О. М.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОЇ ОПІКИ

Постановка проблеми. Ціннісні орієнтації є загальними регуляторами людської поведінки та виявляються абсолютно в усіх сферах діяльності. Практично неможливим є всебічно охарактеризувати будь-який феномен суспільного чи індивідуального життя людини, не звертаючись до проблеми цінностей і ціннісних орієнтацій. Тому ціннісну проблематику широко подано та розкрито у науковій літературі: від дослідження сутності самих понять “цінність”,

“ціннісні орієнтації” Б. С. Братусем, А. Г. Здравомисловим, Д. О. Леонтєвим, В. О. Ядовим та ін. й аналізу динаміки ціннісних орієнтацій І. С. Коном до сучасних досліджень структури ціннісних орієнтацій, здійснених А. В. Бітуєвою, А. В. Іващенко, Н. В. Фроловою та ін.

Однією з найважливіших проблем сьогодення постає проблема формування ціннісних орієнтацій у підростаючого покоління. Актуальність дослідження посилюється і тим, що у сьогоdnішніх умовах де як взірець ми маємо європейське життя, саме ціннісні орієнтації як складова частина світогляду особистості забезпечують нам високий рівень адаптації до сучасних умов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Центральним твірним поняттям у вивченні ціннісних орієнтацій особистості є поняття «цінність». Проблема цінності існує з давніх часів, проте, як відмічають дослідники, на сьогодні однозначного розуміння категорії немає.

Проаналізувавши різні підходи вітчизняних філософів до питання сутності цінностей, можна виділити три їх групи. У першій групі цінність розглядається як реальний предмет, що має функціональну значущість для людей, корисний своїми властивостями; у другій — як ідеальний предмет, почуття або ідеал, що виражають позитивне ставлення суб'єкта до дійсності; у третій — як значущість узагалі, або як позитивна, а іноді й негативна значущість чого-небудь для людини. Однак усі три концепції, на думку науковців, не можна вважати задовільними.

Одні автори поділяють цінності на загальнолюдські, вироблені історичною практикою суспільства, та індивідуальні, особисті, які є надбанням суб'єкта як феномен свідомості (В. Тугаринов, О. Дробницький, В. Ядов, А. Здравомислов) [4,7]. За логікою інших, у сучасної людини існують три рівні цінностей: 1) рівень загальнолюдських цінностей, на якому формуються цінності «загальні для всіх здорових людей», оскільки їх породжено основними потребами нашого організму; 2) рівень цінностей певних груп людей; 3) рівень цінностей «специфічних» індивідів.

Мета статті полягає у розкритті сутності поняття «ціннісні орієнтації» в науковій літературі, розгляд ціннісних орієнтацій дітей-сиріт в українському суспільстві, що трансформуються.

Виклад основного матеріалу дослідження. З психологічної точки зору ціннісні орієнтації є компонентом структури особистості, який відображає життєвий досвід, накопичений особистістю в індивідуальному розвитку, та являє собою серцевину свідомості, з огляду на яку особистістю приймаються рішення щодо важливих життєвих питань. У ціннісних орієнтаціях виявляється стійке, соціально-зумовлене, вибіркоче ставлення людини до сукупності матеріальних і духовних суспільних благ та ідеалів.

Аналіз значної кількості вітчизняних і зарубіжних досліджень свідчить, що досить часто у наукових позиціях ми стикаємося з тим, що мало дослідженим є аспект ціннісних орієнтацій саме дітей-сиріт як особливої соціально-незахищеної категорії молоді.

На нашу думку, подібний аспект є досить поширеним та актуальним у сьогоdnішній час. Тому, слідом за нашими попередниками, ми вважаємо доречним розглянути особливості ціннісних орієнтацій підлітків що позбавленні батьківської опіки.

Відповідно до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» ми розуміємо під наступними термінами: діти позбавлені батьківського піклування – діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними, оголошенням їх померлими, відбуванням покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами внутрішніх справ, пов'язаним з ухиленням від сплати аліментів та відсутністю відомостей про їх місцезнаходження, тривалою хворобою батьків, яка перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки, а також діти, розлучені із сім'єю, підкинуті діти, батьки яких невідомі, діти, від яких відмовилися батьки, та безпритульні діти [3]. Дитина-сирота – дитина, в якій померли чи загинули батьки [3].

Розпочинаючи аналіз ціннісних орієнтацій дітей-сиріт, звернімося до проведеного нами дослідження у жовтні-грудні 2014 р. складовою частиною якого було вивчення ціннісних орієнтацій підлітків позбавлених батьківської опіки.

Експериментальною базою дослідження були: Тернопільський обласний комунальний дитячий будинок для дітей шкільного віку, Тернопільський обласний соціальний гуртожиток

для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, сім'ї Збарзького району у яких виховуються діти позбавленні батьківської опіки.

Сукупний обсяг вибірки – 60 осіб. Дослідження носило анонімний та добровільний характер.

Для виявлення особливостей ціннісно-сислової сфери підлітків використовувався наступний комплекс психодіагностичних методик:

- питальник цінностей особистості Ш. Шварца;
- визначення життєвих цінностей особистості Іванова, Колобової;
- твір-роздум на тему: «Цінності мого життя».

Виходячи із отриманих даних та узагальнюючи результати проведеного дослідження за методикою Ш. Шварца нами було встановлено, що діти підліткового віку що позбавленні батьківського піклування на рівні нормативних ідеалів на перший план ставлять цінності «Конформність», «Гедонізм» та «Доброта», дані цінності відображаються у їхніх переконаннях (рис. 1.а). На рівні індивідуальних пріоритетів домінують «Гедонізм», «Досягнення» та «Конформність» (рис. 1.б). Аналізуючи порівняння цінностей на різних рівнях ми спостерігаємо розбіжності між переконаннями та поведінкою підлітків.

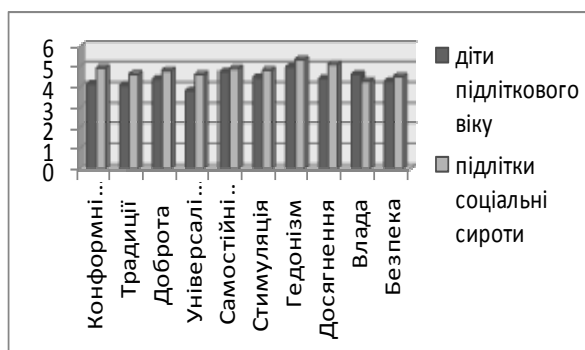


Рис. 1.а.

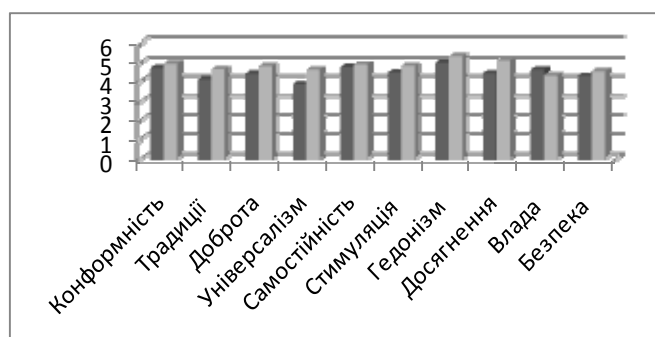


Рис. 1.б.

Рис. 1. Зіставлення середніх показників типів цінностей за результатами методики Ш. Шварца.

Примітка: 1.а – на рівні нормативних ідеалів; 1.б – на рівні індивідуальних пріоритетів (обсяг вибірки 60 осіб)

Для більш точного визначення ціннісно-сислової сфери підлітків було використано методику MUST П.Н. Іванова, О.Ф. Колобової. Завдяки даній методиці ми виявили значення життєвих цілей-цінностей. Узагальнюючи результати згідно даної методики ми пропонуємо наочно розглянути їхні подібні та відмінні сторони (рис.2).

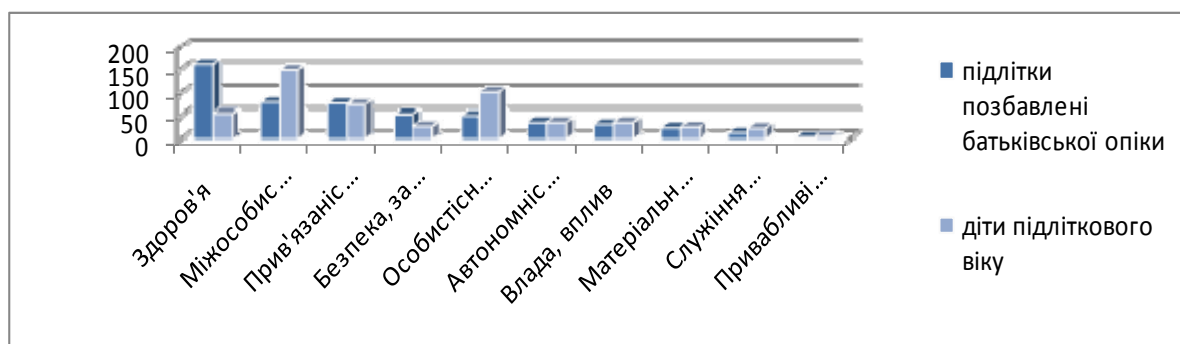


Рис. 2. Значення цінностей-цілей за методикою MUST П.Н. Іванова, О.Ф. Колобової (обсяг вибірки 60 осіб)

Отже, ми чітко бачимо відмінності за наступними цілями-цінностями «Здоров'я» – отриманий результат є свідченням того, що підлітки які позбавленні батьківського піклування надають найбільшого значення цій цінності, коли сучасні підлітки ставлять дану цінність аж на 4 місце; «Міжособистісні стосунки і спілкування» – вибірка дітей позбавлених батьківської опіки не надає даній цінності важливого значення на відміну від підлітків які проживають і виховуються у повних сім'ях; «Особистісний ріст» – респонденти 1-ї групи не настільки глибоко прагнуть до саморозвитку особистісного та професійного як респонденти 2-ї групи. Усі інші цінності-цілі знаходяться на приблизно однакових рівнях.

Також, як додатковий метод було використано написання твору-роздуму на тему: «Цінності мого життя». У залежності від описаних цінностей можна судити про їх значущість у вибірці. Респонденти 1-ї вибірки надають найбільшого значення цінностям «Сім'я», «Любов» та «Щастя». Підтвердженням є слова самих респондентів: « Найцінніше у моєму житті це сім'я. Адже, сім'я – це найголовніше, бо вона завжди тебе підтримає і зрозуміє, вона – найбільший скарб». Найменш розвиненою є цінність життя.

Проаналізувавши тим же способом і результати іншої вибірки можемо стверджувати, що перевага надається таким цінностям, як «Досягнення цілей», «Друзі» та «Сім'я». Цитуючи слова респондента ми підтверджуємо важливість саме досягнення цілей: «Важливою цінністю для мене є поступити в університет, закінчити його, отримати хорошу роботу, щоб була добре оплачувана...». Співвідносячи результати ми спостерігаємо різностороннє бачення респондентів світу і себе у ньому.

Також, у процесі аналізу нами було обчислено коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона емпіричних показників за двома стандартизованими методиками які проводилися. Отримані результати представлені у розгорнутому вигляді нашої роботи.

Як перспективу подальшої роботи ми вбачаємо розробку рекомендацій щодо важливості впливу життєвих цінностей, представлення їх соціуму та перевірку впливу даних рекомендацій на зміну ціннісної сфери особистості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Балакірева, О. В. Трансформація ціннісних орієнтацій в українському суспільстві / О. В. Балакірева // Український соціум. – 2002. – №1. – С. 21-32.
2. Головатый, Н. Ф. Социология молодежи / Н. Ф. Головатый. – К., 1999. – 224 с.
3. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» редакція від 02.03.2014р.
4. Здравомыслов А. Г. Потребности. Интересы. Ценности / А. Г. Здравомыслов. — М. : Политиздат, 1986. — 223 с.
5. Леонтьев Д. А. Ценность как междисциплинарное понятие: опыт многомерной реконструкции / Д. А. Леонтьев // Вопросы философии. — 1996. — № 4. — С. 15—26.
6. Пархимович А. А. Планы и надежды детей-сирот / А. А. Пархимович // Мониторинг общественного мнения. – 2008. – №3 (87). – С. 93-102.
7. Ядов В. А. О диспозиционной регуляции социального поведения личности / В. А. Ядов // Методологические проблемы социальной психологии: сб. ст. – М., 1975.– С. 89–105.